

در کشوری آزاد

روایت مهاجرت

ترجمه محسن فخری

وی. اس. ناپیل

www.ketab.ir

ادبیات داستانی

www.ketab.ir

سرشناسه: نیپل، ویدیادهار سوراج پراساد. ۱۹۳۲-۲۰۱۸ م. (Naipaul, V. S. (Vidiadhar Surajprasad)).
عنوان و پدیدآور: در کشوری آزاد (روایت مهاجرت) / وی. اس. نایپل. ترجمه محسن فخری. شابک: ۶-۳۴-۷۶۶۸-۶۲۲-۹۷۸. وضعیت فهرست نویسی: فیپا. مشخصات ناشر: تهران، نشر لکا، ۱۴۰۲. یادداشت: عنوان
اصلی: In a Free State / ۱۹۷۱. موضوع: داستان های کوتاه انگلیسی -- قرن ۲۰ م. شناسه افزوده: فخری، محسن.
۱۳۰۳- مترجم. رده بندی ککوه: PZ۳۰. رده بندی دیویی: ۸۲۳/۹۱۴. شماره کتاب شناسی ملی: ۹۲۳۳۴۸۵

www.ketab.ir

از ادبیات داستانی لگا

در کشوری آزاد

روایت مهاجرت

نویسنده: وی. اس. نایپل ، مترجم: محسن فخری

ویراستار: دکتر زهرا تقی زاده . نمونه خوان: دریا دانشور . طراح جلد: سالومه گل نراقی

چاپ اول : بهار ۱۴۰۳ . ۵۰۰ نسخه . تهران، خیابان انقلاب، چهارراه کالج، ساختمان ۴۰۰، طبقه ۲، واحد ۵، نشر لگا. تلفن تماس: ۹۹ ۶۵ ۹۶ ۶۶ (۰۲۱)

کلیه حقوق چاپ و نشر برای نشر لگا محفوظ است.

فروشگاه آنلاین و وبسایت نشر لگا: www.legapress.ir

اینستاگرام لگا: [legapress](https://www.instagram.com/legapress)

www.ketab.ir

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۱۱	پیش درآمد (از دفتر خاطرات): خانه به دوشی در پی ریس
۲۳	یکی از هزار
۵۵	بگو چه کسی را بکشم
۹۳	در کشوری آزاد
۲۱۷	سخن آخر (از دفتر خاطرات): سیرک اقصر

۲۲۵	نقد و بررسی: «در کشوری آزاد»
-----	------------------------------

ترجمه را تقدیم می‌کنم به لیلی عزیزم ...

www.ketab.ir

«مقدمه مترجم»

مرا سفر به کجا می برد؟

باری جهان امروز چنان مبهور به نشان سفر است که کمتر انسانی را بر این پهنه خاکی می توان یافت که از ملایمت ها و ناملایمات آن بی بهره مانده باشد. در جهانی چنین مهاجرت زده که جلاى وطن و آوارگی گاهی مصداق مرگ و زندگی ست، آدمی پاره ای از وجودش را با خود می برد و پاره ای را پشت سر جا می گذارد که هرگز رهایی از آن ممکن نیست. روایت مهاجرت هم به درازنای تاریخ بشر است و نقل روایت ها همواره دستاویز خلق آثاری بزرگ. در جهان مدرن اما، مهاجرت و جلاى وطن ابعادی به خود گرفته به گستردگی کره خاک و با جمعیت های بی شمار تا مرز میلیون ها؛ گاهی همچون فصل رهایی و گاهی روایت بن بست های بی پایان.

نایپل نویسنده هجرت است؛ راوی جلاى وطن، آوارگی و کندن از ریشه های اجدادی و سرزمین مادری و رفتن و همیشه رفتن. اجداد او که چند نسل پیش تر و پس از ملغی شدن برده داری، به جایگزینی بردگان سیاه برای کار بر زمین های نیشکر از هند به ترینیداد و توباگو هجرت کرده بودند، خود نیز گویی غربت را به ارث نهادند تا نایپل از همان دوره جوانی مسافر همیشگی دنیا باشد؛ جهان وطنی بی وطن. او پس از ترک سرزمین مادری همواره به جست و جوی سرزمینی رفت تا آن را موطن خویش سازد، لیک سرانجام از این جست و جو سرخورده شد و دریافت که انسانی ست بی سرزمین و بی وطن و خود را شهروند جهان نامید. در آثار نایپل مسافران در سفری ابدی می مانند؛ آنها نه هرگز به مقصدی مطمئن می رسند و نه می توانند خود را در فرهنگ جغرافیای جدید تلفیق کنند تا حس رسیدن و ماندن در آنها استوار شود. آنها همواره در وضعیتی میانه اسیرند؛ نه این تمام، نه آن تمام. غربت گزینی اجباری یا اختیاری (که در آثار نایپل چندان

تمایزی با هم ندارند) معانی گوناگونی را در خود دارند: شکافی میان خود و دیگری، از دست دادن خانواده و جامعه و چشم پوشیدن از آنها، غربت گزیدن همچنین تکه پاره شدن خویشتن است و تلفیق وجوه قدیمی خود با هویت فردی جدید. زیست در غربت فقط بریدن از خانه و کاشانه نیست که قطع ارتباط با مرکز ادراکات خود است و به حاشیه جامعه‌ای نورانده شدن. باین حال، چنین تغییری امکان تعلقات جدید و امکاناتی تازه به همراه دارد. اگرچه به تعبیر ژولیا کریستوا چنین سفری حاصل زخم است؛ چنین زخمی آدمی را به رفتن وامی دارد. این زخم‌ها چه بسا درونی باشند و چه بسا از بیرون بر پیکر آدمیان بنشینند؛ سفر ممکن است حاصل پایمال شدن حقوق انسانی فرد باشد، حاصل جنگ یا برچیده شدن نظم پیشین استعماری و امپراتوری، چنانچه در روایت‌های ناپیل و اکثر نویسندگان جهان سومی به آن پرداخته می‌شود.

ناپیل در ۱۹۳۲ به دنیا آمد و پدر روزنامه نگارش سودای داستان نویسی را در سر او انداخت و او هم دیوانه وار بسیاری از آثار ادبیات انگلیسی را خواند. بعد از اتمام مدرسه در ترینیداد، در سال ۱۹۵۰ با بورسیه دولتی به آکسفورد رفت تا انگلیسی بخواند و در همین سال‌ها بود که قلم به دست شد و برای تهیه گزارش‌هایی موردی برای سرویس جهانی بی‌بی‌سی، با برنامه‌ای به نام «صداهایی از کارائیب» با به عرصه نوشتن گذاشت. از میان نویسندگان غیر غربی قرن بیستم، کم شمارند آنهایی که همچون ناپیل خوانندگانی چنین فراوان و از طیف‌های گوناگون داشته‌اند و کمتر نویسنده‌ای به قدر او پرکار - با آثاری فراوان در عرصه ادبیات تخیلی و غیر آن - یافت می‌شود. در طول عمر نویسندگی‌اش کمابیش هر هجده ماه اثری را خلق کرد و جایزه‌های ارزشمند فراوانی را برد که از آن جمله‌اند:

- جایزه جان لوتلین ریس برای *ماساژور عارف*
- جایزه سامرست موام برای *خیابان میگوئل*
- جایزه بوکر انگلستان برای *در کشوری آزاد* ۱۹۷۱
- جایزه قلم طلایی ۱۹۷۳ به خاطر تأثیرگذاری ادبی
- جایزه اورشلیم ۱۹۸۳
- جایزه ترینیتی کراس (مهم‌ترین جایزه ملی ترینیداد و توباگو) ۱۹۹۰
- جایزه دیوید کوهن به خاطر عمری دستاوردهای ادبی
- نشان شوالیه انگلستان از دستان ملکه ۱۹۹۰
- جایزه نوبل ادبیات ۲۰۰۱

او برای شصت سال در مقام نویسنده در بالاترین جایگاه‌های ادبی دنیا ایستاد و بی‌شک از بهترین نویسندگان قرن بیستم محسوب می‌شود. باین حال، مواضع منتقدان درباره او بحث برانگیز است. منتقدان بریتانیایی و آمریکایی او را «درخشان‌ترین مفسر مهلکه‌های جهان سوم، با استعدادترین، راستین‌ترین و

پرافتخارترین نویسنده عصر خود» می خوانند و جهان سومی ها و منتقدان وضع موجود دنیا، او را «پادوی استعمار نو» خوانده اند؛ بازآفریننده اسطوره برتری سفیدپوستان و تحقیرکننده رنگین پوستان. با همه این احوال روایت های او از هرسو خوانده شوند، درخشان و عمیق اند.

بر آن بودم تا درباره این اثر، درکشوری آزاد، به تفصیل بنویسم که خود محل دو اشکال بود: تحمیل خوانش مترجم بر خواننده و لورفتن مفاهیم و وقایع داستان. ازین رو، مقاله ای را به قلم بوریس کینگ با عنوان «در کشوری آزاد» در انتهای کتاب آورده ام، تا شرح و تفسیری درخور را در اختیار خواننده گذاشته باشم. در این مجال تنها به توضیح یک موضوع بسنده می کنم که مربوط می شود به عنوان کتاب.

عنوان کتاب خود محل ابهام است و حاوی کنایه؛ چراکه state هم به معنای دولت، کشور و سرزمین است و هم به معنای وضعیت. به همین سیاق، درکشوری آزاد را می توان وضعیت آزاد سیاسی پس از برچیده شدن بساط استعمار و کسب استقلال برخی کشورها دانست. می توان آن را آزادی به مثابه وضعیتی روانی و روانشناختی خواند، وضعیتی که طردشدگی و رنج و وابستگی فردی را به همراه دارد. به علاوه، بعضی عنوان کتاب را براساس استعاره ای علمی در فیزیک تفسیر کرده اند که اشاره دارد به حرکات آزاد و تصادفی ذرات ریزتر از اتم که مکان و سرعت آنها را می توان معین کرد و اندازه گرفت، اما این امر هرگز به طور هم زمان امکان پذیر نیست. به چنین ذره ای که تحت تأثیر هیچ هسته مرکزی ای قرار ندارد، به اصطلاح ذره در وضعیت یا حالت آزاد گفته می شود. کتاب نیز مجموعه ای است از عناصر مشخص ترکیب نشده، دو داستان و یک رمانک که با بریده هایی از خاطرات یک سفر با عنوان «پیش درآمد» و «سخن آخر»، با سامانه کنار هم قرار گرفته اند و ظاهراً به دور هیچ هسته مرکزی ای قرار ندارند و نمی توانند کلی منسجم را شکل دهند. به همین سیاق، سفر اتفاقی و برنامه ریزی نشده شخصیت های این داستان یادآور چنین استعاره ای است؛ سفر بدون هدف و جهت مشخص آنها در فضایی که جاذبه ای ندارد تا آنها حول مرکزی قرار گیرند.

درکشوری آزاد همچون بسیاری از آثار نایل ترکیبی است از روایات داستانی و زندگی نامه. این اثر مرزهای بین ژانرها را درهم می شکند و واقعیت و روایت را تلفیق می کند. با این حال، یکی دانستن راوی و نویسنده تقلیل روایت داستانی به امری روزمره است. نثر او بسیار پخته و دقیق است و با وجود توصیفات عینی از وقایع، بسیاری از فرازهای داستان های او شاعرانه اند. او از فنون بلاغت چون طنز، کنایه، تلمیح و استعاره بهره می برد و متن را غنای ادبی می بخشد. موسیقی کلام او قابل توجه است؛ در بسیاری از تکرارهای جملات و کلمات ضرب آهنگی نهفته است که کارکردی مضمونی دارند و سرانجام اینکه او شخصیت هایی خلق می کند که هرگز از حافظه خوانندگان پاک نمی شوند.